ŞEFAAT

Şef kökünden gelir. Anlamı, bir kişinin, yardım etmek veya yardım dilemek gayesiyle, bir başka kişiye izafe ve nispet edilmesi, onunla birlikteliğinden söz edilmesidir. Etimolojik gelişimi içinde şefaat, saygınlık ve mertebe bakımından yüksek bir kişinin, aynı açıdan düşük bir kişiye nispeti ve ulanması anlamını kazanmıştır. Bu ilişkide yüksek olana 'şâfî' veya 'şefi' (şefaatçi), düşük olana 'meşfû' (şefaat bekleyen) denir.

Şefaat, tevhit dinindeki esası itibariyle, duanın bir başka adıdır. Tüm dualar birer şefaattir. Ve bu anlamda herkes şefaat edebilir. Allah kabul eder veya etmez. O, O'nun bileceği bir şeydir. İslam fıkhının anıt isimlerinden biri olan İzz bin Abdisselem (ölm. 660/1262) bu noktayı çok güzel ifade etmiştir: "Dua, bir şefaattir; hem yakınlarımızdan hem de yabancılardan gelmesi caizdir." *(el-Kavâid,* 99)

Dua, istek ve yakarıştır, ricadır; sonsuz kurtuluş garantisi veya cennet tapusu değildir. Cennet tapusu anlamında şefaat, şirk ile endülüjansçı kilise babalarının malıdır. O anlamda bir şefaat anlayışını İslam'a sokanların tövbe etmeleri gerekir. Ne yazık ki, bugünkü İslam dünyasında yürürlükte olan geleneksel İslam'da şefaat, cahiliye dönemi şirkinin şefaat anlayışıyla aynıdır. Hatta yer yer ondan daha kötü ve yıkıcı hale gelmiştir.

Bir aracılık kavram ve kurumu olarak işletilen şefaat, Allah'ın yanına yedek ilahlar koymayı dinin esaslarından biri yapan şirkte son derece önemlidir. Tevhit dini ile şirk dininin en belirgin özelliği ikincide, şefaat inancının çok esaslı bir yer tutmasıdır. Kur'an'ın, şirkin yedek ilahlarını şüfe'a (şefaat ediciler) diye adlandırması sebepsiz değildir. Şirkin belirgin özelliği olan yedek ilahlar (şüfea, erbâb, endâd, evliya) şefaatin varlığı ile vücut bulan kuvvetlerdir. Kur'an bu noktaya parmak basmaktadır:

"Allah'ın yanında, bir de kendilerine zarar veremeyen, yarar sağlayamayan şeylere kulluk ediyorlar ve şöyle diyorlar: 'Bunlar bizim Allah katındaki şefaatçılarımızdır." (Yunus, 18)

Allah'ın varlığını kabul ettiklerini söyleyen şirk çocuklarına Kur'an, yedek ilahlara neden ihtiyaç duyduklarını sorduğunda onların cevabı şu iki cümledir: 1. "Bunlar bizim Allah katındaki şefaatçılarımızdır." (Yunus, 18), 2. "Biz onlara, bizi Allah'a yaklaştırmaları dışında bir şey için kulluk-kölelik etmiyoruz." (Zümer, 3)

Şirk, şefaatin dünya planında sahibi gördüklerine evliya (veliler, dostlar-destekçiler) veya erbâb (yedek rabler), hem dünyada hem de ölüm sonrasında sahibi gördüklerine ise şüfe'a (şefaatçılar) veya şürekâ (Allah'ın ortakları) diyor.

Kur'an, şefaat kavramının bir şirk destekçisi kuruma dönüştürülmemesi için şu ilkelerin altını ısrarla çizmektedir: 1. "Şefaat tümden ve yalnız Allah'ın elindedir." (Zümer, 44), 2. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir varlık, nebi ve melek de olsa, şefaat edemez. (19/87; 20/ 109; 21/27-28; 53/26), 3. Son hesap gününde şefaat hiç kimseye yarar sağlamayacaktır. (2/48, 123, 254; 74/48)

Dua ve niyazı şirkteki şefaatin kendisi gibi görmek, tevhitle şirki karıştırmaktır. En çok işlenen hatalardan biri de budur.

Peygamberleri, o arada Hz. Muhammed'i kesinlikle kabul edilecek bir şefaatin sahibi saymak da şirktir.

Kur'an, hiçbir peygambere açık bir biçimde şefaatçilik payesi vermemektedir. Şefaati, Allah'ın izin verdikleri dışında hiç kimse yapamaz. İzin verecekleri, ismen belirtilmediğine göre biz bir isimlendirme yapamayız. Oysaki uydurma bir hadis şefaat edecekleri hiyerarşik bir biçimde sıralamaktadır. O uydurmaya göre, "Kıyamet günü ilk şefaat edecek olanlar peygamberler, sonra bilginler, sonra da şehitler olacaktır." (Elbanî; *el-Ahâdîs ez-Zaîfa,* 5/129)

Şefaat konusunun tevhide en zıt görünümlerinden biri de sünnete uymayı şefaat çıkarına bağlamaktır. Buradaki şekliyle sünnet, vahyin ilkelerinin Peygamber tarafından uygulanış şekline verilen addır. Sünnete uygunluk, Allah'ın isteğine uygunluksa o zaman bu uygunluğun karşılığı Peygamberimizden beklenemez.

Peygamber'in böyle bir iddiası olamaz. Karşılığı Peygamberden beklenen bir şey, Peygamber için yapılan bir ibadet hükmündedir. Böyle bir şey Peygamber'i ilahlaştırmaktır.

O halde, "Şunu yaparsan şefaate erersin, şunu yapmak, Allah'ın emri değildir ama yaparsan Peygamber'in şefaatine nail olursun" vs. gibi sözler örtülü bir biçimde şirk şefaatçiliğini devreye sokmak ve Peygamber'i ikinci ilah durumuna getirmektir. Bu tür bir yaklaşımın Kur'an'dan onay alması mümkün değildir. Bir kısım işlerin bir ilah için, diğer bazı işlerin de başka bir ilah için yapılması, şirk dininin icaplarındandır:

"Allah'a bir pay ayırdılar da kendi zanlarınca şöyle dediler: 'Bu Allah için, bu da Allah'a ortak koştuğumuz yedek ilahlarımız için..." (En'am, 136)

İbadetin bir tek muhatabı vardır: Allah. Ve ibadetlere bir tek kuvvet karşılık verir: Allah. Allah'ın olması gereken bu niteliği, şefaat vs. bahanesiyle Peygamber'e aktarmak şirke kapı aralamaktır. Bunun içindir ki biz, bu bağlamdaki hadis patentli sözlerin tümünü uydurma sayarız.

Şirk şefaatçiliği ümmet bünyesine son derece sinsi girmiştir. Önce Peygamber'i devreye sokmuş, Peygamber'le yumuşatılan zihinlere daha sonra çeşitli unvanlar altında bir yığın şefaatçi doldurmuştur. Kur'an bunlara 'kübera' (ekâbir, efendiler, yüce kişiler, hazarât-ı kiram) ve 'sadet' (efendiler, seyyidler, üstadlar, hazretler) diyor. Daha ne kadar açık konuşulur?!

İşte bir şefaat uydurması daha: "Sırat köprüsü üstünde bilginle ibadet ehli birisi karşılaştığında ibadet ehline şöyle denir: 'Hadi, gir cennete ve bilginden önce nimetten ibadetlerinle.' Bilgine de şöyle denir: 'Şurada istediğin herkese şefaat et. Bil ki her şefaat ettiğin kişi sayısınca sana da şefaat edilecektir. Ve bilgin, peygamberler makamına geçiverir." (Elbânî; aynı eser, 5/229-230)

Birtakım kişileri (şeyh, pir, efendi, hocaefendi, seyyid, hazret vs.) şefaat edici bilmek tartışmasız bir şirktir. Kur'an bu tür şirk şefaatçiliğini kötülerken daha çok, evliyayı destekçi edinme illetine dikkat çekiyor. (Bir örnek olarak bk. A'raf, **3)**